

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

An iuramentum habeat vim confirmandi contractus alioquin inualidos.
Punct. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

quamvis pactum de pactis, 2. p. §. 3. num. ultimo. Dicendum est, si Iuramentum fiat, de alienatione facienda, nullum est, vtpote de materia per legem prohibita. Si vero Iuramentum fiat, de non contraveniendo tali alienationi facta distinguendi est. Si ita prohibeatur alienatio, vt simul annulletur, credo probabilis; Iuramentum non contravenienti tali alienationi, nullius obligationis esse. Quia est Iuramentum de re à lege prohibita, & illicita, nempe de perseverantia in prodigalitate facta. Item quia lex irritans & annullans actum, tacite annullat illius reuocationem, & consequenter pactum de non reuocando. Argumento legis 28. de pactis. Alias frustranea esset lex quæ prohiberet, & annullaret actum nisi simul prohiberet, & annullaret illius reuocationem. Ergo Iuramentum de non contraveniendo tali alienationi est Iuramentum de re à lege reprobata. Non enim separari potest huius Iuramenti obligatio ab obligatione contractus, quæ nulla est. Ergo est nullum tale Iuramentum. At si alienatio fieri prohibeatur, facta tamen non annullatur, validum erit Iuramentum, de illa non reuocando. Quia cedit in bonum, & charitatem proximi, cui iam acquiescit, & sic possessa relinquunt.

15. Sexto infero; quid sit dicendum, de Iuramento alienandi bona omnia eo casu, quo hæc alienatio nulla sit? Et respondeo esse nullum Iuramentum tum si fiat in confirmatorio promissionis alienandi. Quia esset de re vana, & inutili. Tum si fiat in confirmationem alienationis factæ. Quia confirmat rem inutilem, sic pluribus relatis Gutierrez de Iuramento confirmatorio, cap. 11. à n. 11.

PUNCTUM IX.

An Iuramentum habeat vim confirmandi contractus alioquin inualidos?

VT plenius materia Iuramenti & illius obligatio intelligatur, examinandum est, qualiter Iuramentum appositum contractibus alioquin inualidis, illos firmare possit?

§. I.

Quid sit Iuramentum firmare contractus.

SUMMARIUM.

- 1 Duplex obligatio in Iuramento promissorio homini facto reperitur.
- 2 Qualiter Iuramentum vim habeat firmandi promissionem aliàs inualidam?
- 3 Multis interest, an ex Iuramento firmetur contractus, vel non?
- 4 Obligatio Iuramenti confirmatorij non potest regulariter relaxari, secus Iuramenti non confirmatorij.
- 5 Si Iurans non petit relaxationem in Iuramento non confirmatorio, satisfacit momentanea solutione.
- 6 Obligatio Iuramenti confirmatorij transit ad hæredes; secus non confirmatorij.

1. Duplex in Iuramento promissorio in fauorem hominis factæ obligatio reperiri potest; alia respectu Dei ex ratione Iuramenti, alia hominis ex virtute promissionis. Quando ergo ex promissione iurata nulla contrahitur obligatio respectu hominis, cui fit promissio, sed solum respectu Dei, tunc Iuramentum non firmat contractum, sed vocatur per se stans, seu independentium obligationis. Quia solum eam obligationem inducit, quam secum trahit, neque vterius progreditur ad firmandum promissionem, sed ita inualidam finit, ac si non esset appositum Iuramentum, vt in promittente sub Iuramento Iurans est manifestum. Non enim vsurarius ex tali promissione iurata ius acquirit vt sibi vsuræ soluantur, neque promittens tenetur vsurario, sed domino reddere Iuramenta. Quia domino tantum est ius acquisitum. Vt habetur cap. Debitores, de iuraturando. Quod si ex promissione alioquin infirma, eo quod Iuramento confirmetur, ius acquirit promissarius aduersus promittentem taliter, quod ipse promittens non solum ratione religionis, sed etiam iustitiæ aut fidelitatis tenetur stare contractui, tunc Iuramentum dicitur esse confirmatorium. Quia promissionem alioquin infirmam firmat, & roborat. Ita expli- cant omnes Doctores cum Abbate in cap. 1. c. cum continetur, de iuraturando, & videre est apud Couarr. de pact. 2. p. §. 1. per tot. Antonius Gomez, 2. tom. varior. cap. 14. num. 21. Gutierrez in Authent. Sacramenta puerum, à num. 14. Suarez de Iuram. cap. 25. num. 2. Sanch. lib. 1. de sponsalib. disp. 32. à num. 1.

2. Quod si petas, qualiter Iuramentum hanc vim habere possit, firmandi promissionem aliàs inualidam Respondeo, ex

sua natura non habere, quia ex sua natura solum habet obligare iuramentum Deo, cuius nomen ad roborandum promissionem assumptum est alia autem obligatio parti, quæ ex promissione roborata nascitur, iure positio & nono introducta est. Quia ius ipsum in honorem Iuramenti roborat promissionem, quæ alioquin nullum robur habebat. Vt tradunt Bald. Auth. Sacramenta puerum, num. 4. Cod. si aduersus venditionem, & ibi Paul. in repetitione num. 17. c. leg. si quis pro eo, in princ. n. 4. ff. de fideiusoribus. Sanch. lib. 3. summe cap. 12. num. 3. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de Iuram. c. 28. num. 3. Gutierrez in Authent. Sacramenta puerum, num. 14. Dicitur autem ex Iuramento hanc confirmationem & robur provenire. Quia positio Iuramento ius ipsum in illius reuerentiam hanc promissioni firmitatem concedit.

3. Hinc fit, multum interesse, an ex Iuramento confirmetur contractus vel non. Vt bene multis relatis tradiderunt Couarr. de pact. 2. p. §. 1. num. 7. Sanch. lib. 1. de sponsalib. disp. 32. num. 3. Valq. de testamentis, cap. 3. dub. 2. in princ. Nam ex Iuramento confirmatorio contractus nascitur in promissario actio aduersus promittentem; vt cum possit in iudicio compellere, seruare promissum; eo quod si ei ius per talem promissionem acquisitum. Secus vero ex Iuramento non confirmatorio, cum enim ex illo nullum ius, creditor fuerit acquisitum, nullam actionem ex illo habere potest. Actio quippe in iure fundatur. Vt constat §. 1. institut. de actionibus. Sic Couar. de pactis, 2. part. §. 3. num. 2. vers. Primum ex hoc. Less. lib. 2. de iustitia, cap. 17. dub. 6. num. 51. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 2. de Iuram. c. 25. n. 7. Sanch. lib. 3. c. 11. n. 8. c. 12. n. 66. & alij apud ipsos.

4. Deinde obligatio Iuramenti confirmatorij non potest regulariter ab alio, quam à creditore relaxari; eo quod talis relaxatio cederet in damnum creditoris, cui est ius, ex tali contractu iurato acquisitum. Quapropter deciditur in Authent. Sacramenta puerum, Cod. si aduersus venditionem, vt hæc Iuramenta inuolubiler custodiantur. Et in cap. 2. de iururando, in 6. c. cap. quamvis pactum, de pactis, in 6. c. omnino seruentur. Quod verbum omnino denotat, sine vilo remedio dispensationis, aut relaxationis. Vt multis relatis docet Tiracuellus in si unquam Cod. de reuocandis donat. verbo Reuertatur, num. 78. c. 79. c. num. 81. Matienzo lib. 5. recopil. in Rubrica Gloss. 1. num. 39. Couarr. de pactis, 2. p. §. 3. n. 2. vers. Secundo inferitur. Sanch. lib. 1. de sponsalibus, disp. 32. num. 6. c. lib. 3. in Decalog. cap. 12. num. 63. Quod si aliquando in iis contractibus Iuramento confirmatis datur Iuramenti relaxatio, ad effectum agendi, hoc est, vt Iurans possit agere in iudicio ad contractus rescissionem, non obstante Iuramento; id provenit; quia dubium est, an obliget contractus, & firmitatem obtinuerit ob enormem læsionem. At ex hac relaxatione contractus non rescinditur, quia non est Iuramenti absoluta relaxatio; sed solum ad illum effectum. Et præterea, quia confirmatio contractus originem habuit ex Iuramento. Sed non ex illo pender in consueta regulam, factum legitime de Regul. iuris in 6. Factum legitime retractari non debet etiam postea veniat casus, à quo non possit inchoari, sic Sanchez aliis relatis dicto cap. 12. num. 59. Gutierrez in Authent. Sacramenta puerum, num. 20. Gregorius Lopez leg. 6. tit. 19. par. 6. verbo Debe ser guardada la Iura. Vnde si allegata falso causa impetret relaxationem Iuramenti, vel absolute, vel solum ad effectum agendi; relaxatio nulla est; reueritque omne damnum, & expensas litis creditor restituere. Vt docet optime Molina, tom. 1. de iustitia, disp. 150. num. ult. & Sanch. lib. 3. sum. cap. 12. num. 60.

Contra vero quando Iuramentum non firmat contractum, licitum est, petere relaxationem Iuramenti, & facillimo negotio debet à Prælato concedi. Cum enim nullum ius sit ex tali Iuramento parti acquisitum, sed solum Deo. Prælati que vices illius gerat, potest Iuramentum illud relaxare, vtpote quod non in honorem Dei, sed in promissarii utilitatem, cui nullum ius acquisitum fuit, præstitum fuerit. Quæ ratio mihi videtur sufficiens, vt prælati hanc relaxationem concedat, non solum in Iuramentis, in quibus turpido reperitur ex parte recipientis, quale est Iuramentum de vsuris solvendis; sed etiam in illis in quibus nulla est turpido in recipiente; vt in promissione iurata soluendi amissa ludo pecunia credita, defendit multorum sententia, nullam in recipiente esse turpitudinem; sed posse licite pecuniam accipere, & retinere, quousque per sententiam ad reddendam condemnatur. Nam cum ex tali Iuramento (vt modo supponimus) nullum ius creditori sit acquisitum, sed solum sit obligatio respectu Dei; potest Prælati, qui vices illius gerit, hanc obligationem remittere; ne homines de bonis suis prodige, & vltra vsus necessarios, & conuenientes disponant. Quæ enim fuit causa, irritandi, & annullandi talem contractum, & concedendi repetitionem; eadem esse potest sufficiens ad iustificandam relaxationem; vt multis allegatis tradit Gutierrez, de Iuram. 1. p. cap. 53. num. 8. Sanch. lib. 1. de sponsalib. disp. 31. num. 2. c. lib. 3. sum. c. 12. num. 17. post med. c. num. 65.

5. Yetum

5. Verum si iurans relaxationem petere noluerit, satisfaciet momentanea solutione; poteritque statim repetere; cum ius tertio non fuerit acquisitum; & solum fuerit solutio facta ob honorem Iuramenti. Juxta *cap. ad audientiam de iis qui vi. Et tradit ibi Abbas in princip. num. 1. Gloss. Antonius Ioannes Andreas & Ancharanus. Gutierr. de Iurament. 1. p. cap. 53. num. 8. Couat. de pact. 2. part. §. 3. num. 2.* Si vero fuerit etiam Iuramentum factum, de non repetendo vii debet remedio relaxationis, vt repetere possit. Ita Couat. & Gutierr. *supra*, & Saach. *lib. 3. de sponsalium, disput. 32. num. 7.*

6. Præterea Iuramenti confirmatorij obligatio transit ad hæredes iurantis non in vi Iuramenti, sed in vi contractus, & obligationis iustitiae. Secus est de obligatione Iuramenti non confirmatorij. Huius enim obligatio cum iurante exinguitur ac proinde ad hæredes non transit. Sic Gab. Vasquez *opuscul. de testamentis, cap. 3. dub. 2. num. 17.* Basilius Legionensis *lib. 12. de sponsalibus, cap. 8. num. 3.* Et constabit ex iis, quæ infra dicemus; obligationem nempe Iuramenti personalem esse, non realem.

§. II.

Quare debeat esse Iuramentum confirmatorium contractus.

S V M M A R I V M.

1. Necessario debet esse Iuramentum de opere futuro faciende, vel omittendo.
2. Excipiunt aliqui Iuramentum minoris, quo se maiorem esse testetur.
3. Iuramentum de futuro confirmans contractum, debet esse de non contrahendo contractui.

1. Iuramentum confirmans contractum, necessario esse debet de aliquo opere futuro faciende, vel omittendo; neque sufficit assertorium de presenti, quod solum celebrationem contractus testatur. Colligitur ex Authent. *Sacramenta puerum, Cod. si adversus venditionem*, ibi super contractibus non contractandis. Ex *cap. cum contingat, de iurando*. Ibi; ne ulterius contrahantur. Ac non retractare contractum vel illi non contrahentis, opus est futurum. Ergo Iuramentum confirmatorium contractus, semper est de opere futuro. Sic omnes Doctores. Vide Gutierr. in Authent. *Sacramenta puerum, num. 133.*

2. Ab hac regula excipiunt aliqui Doctores, quos refert Riminaldus *instituit. Quibus alienare licet, §. 2. num. 28.* & Seraphin. *de privilegio Iuramenti, privilegio 83. num. 4.* Iuramentum, quo minor, qui in aspectu maior apparet, iurasset se maiorem esse, cum non sit. Nam ratione huius dolosi Iuramenti dicitur, contractum esse firmatum, quando solum deficit contractus ratione minoris ætatis. Quia ius in penam doli commissi supplet ætatem. *Textus est in lege 2. §. 3. Cod. si minor, se maiorem dixerit, & habetur leg. 6. in princ. titul. final. partita 6.* Et subditur ibi ratio, quia iura deceptis; & non deceptoribus subvenire debent.

Ceterum hæc decisio non tam est contractus confirmatio; quam denegatio beneficii restitutionis, quo minor gaudere potest. Adde hanc contractus firmitatem non ex Iuramento, quod dolosum fuit; sed potius in penam illius à iure ipso concedi. Sit ergo certum Iuramentum confirmans contractum, esse de re futura.

3. Sed quale debeat esse hoc Iuramentum de futuro? Non est constans apud omnes. Eorum placitis omittis; respondeo, debere esse Iuramentum non contrahendi contractui, non retractandi illum. Colligitur ex *supradictis decretis* in quibus apponitur hæc forma pro contractibus confirmandis. Sic Bartol. Authent. *Sacramenta puerum, num. 24.* & ibi Iason. *num. 28.* Suarez *rom. 2. de Religione, lib. 2. de Iuramento, cap. 29. num. 3. §. 4.* Lessius *lib. 2. de iustitia, cap. 17. dub. 7. num. 56.* Saach. *lib. 3. summ. cap. 12. num. 20.* An vero *supradictum* Iuramentum sufficiat, difficultate non caret. Nam si iures vsuras soluturum; easque solutas non repetere; contractum non firmas, sed potes obtenta Iuramenti relaxatione repetere, è contra si promittas sub iuramento, aliquem in hæredem institueret, esto non promittas non contrahentis, tenet Iuramentum, & contractum firmas eo modo, quo confirmaretur, si eo hæredem instituto iudicasset, non reuocare. Ergo Iuramentum, non reuocandi contractum, nec sufficit ad illius firmitatem, nec necessarium est.

Facilius est huius difficultatis solutio. Dicendum ergo est, Iuramentum non reuocandi contractum, & necessarium esse, & sufficere, quoties ex parte creditoris non datur turpitudinis, vt datur in contractu vsuario. Quatenus enim solvens vsu-

ras, iuror non repetere, recipiens eas retinere non potest; ac proinde Iuramento non repetendi, talis solutio non confirmatur. Neque obstat Iuramentum instituendi hæredem, (casu, quo obligatorum sit) firmare contractum. Quia illud Iuramentum virtualiter & implicite est Iuramentum non reuocandi institutionem. Quia fieri non potest hæredis institutio, & illius reuocatio, institutio namque hæredis non fortitur effectum, quousque testator moriatur, & consequenter quousque testator non est potestas reuocandi. Ergo iurans institueret aliquem in hæredem tacite, & in virtute iurari, institutum non reuocare. Ergo Iuramentum firmans contractum est Iuramentum non contrahendi illi.

§. III.

Quos contractus irritos confirmare Iuramentum possit.

S V M M A R I V M.

1. Prima sententia negat, contractum iure inualidum Iuramento firmari.
2. Secunda affirmat, quomolibet contractum inualidum ob vitiatam utilitatem, Iuramento firmari, nisi incedere ad sit turpitudinis.
3. Tertia sententia distinguit de contractibus inualidis naturaliter, vel civiliter.
4. Quid inueniendum sit?
5. Quid ex *supradicta doctrina* inferatur.

IN varias sententias Doctores diuisi sunt, vt videre est apud Sanchez *lib. 3. sum. cap. 12. à num. 8.* tres sunt præcipue duæ extremae, & vna media.

1. Prima extrema sententia est, nullum contractum iure inualidum confirmari Iuramento. Sic plures quos refert Saach. *num. 8.* & sequitur Basilius Legionensis *lib. 12. de sponsalibus, cap. 8. num. 43.* Ratio est, quia neque eam vim habet Iuramentum ex iure naturali, nec ex civili, regio, aut Pontificio. Ergo confirmare contractum iure inualidum non potest. Antecedens probat, & quidem ex iure naturali hanc vim non habere Iuramentum, manifestum est, vt iam diximus, quia Iuramentum solum petit, vt iurans verum efficiat, quod iurat, quod prestare optime potest tamen contractus inualidus persistat. Aliàs si ex sua natura haberet, firmiter est contractibus tribuere; eam concederet contractibus per iniuriam extortis. Ex iure item civili nullibi inuenitur, Iuramentum hanc vim habere, imò contrarium non leuiter colligitur ex *lege non dubium, Cod. de legibus*. Vbi Imperator non solum prohibet apponere Iuramentum contractibus lege probatis, sed illud irritat, & annullat. Inquit enim Imperator nullum pactum, nullam conuentionem, nullum contractum inter eos videti volumus subsecutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente. Quod ad omnes etiam legum interpretationes tam veteres, quam nouellas trahi generaliter imperamus, vt legitur quod fieri non vult, tantum prohibuit sufficit, cetera quasi expressa ex legis licet voluntate colligere, hoc est, vt ea quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta non solum inualidis, sed pro inualidis etiam habeantur, licet legislator fieri prohibuit tantum; neque specialiter dixerit, inuile esse debere, quod factum est, sed est quod fuerit subsecutum ex eo, vel ob id, quod, interdiente lege factum est, illud quoque casum atque inuile esse præcipimus. Secundum itaque prædictam regulam, qua vbicumque non feruari factum lege prohibente censuimus, certum est, neque stipulationem huiusmodi tenere, nec mandatam vlius esse momenti, neque Sacramentum admitti. Quid clarius dici potuit, ad probandum Sacramentum non admitti ad contractus reprobatos firmandos? Ad idem *Textus in lege iuris gentium, ff. de pactis iuxta sectionem Gothofredi, & Duareni*, quoties pactum à communi remouit est (hoc est reprobatum) feruari hoc non oportet nec ligare, nec iurandum de hoc adiectum, ne quis agat, iurandum. Et in *lege si quis inquilinus, §. fin. ff. de pactis*, ibi. Dicit Severus & Antoninus præciperunt, iurandum contra vim legum, & auctoritatem iuris in testamento scriptum nullius esse momenti. Neque aduersus has leges obstat *Textus in Authent. Sacramenta puerum, Cod. si adversus venditionem*. Vbi inquit textus Sacramenta puerum sponte facta, super contractibus rerum non retractandis, iniolabiliter custodiantur. Quia hæc lex non loquitur de contractibus minorum nullis, sed de validis, & qui ratione minoris ætatis retractari poterant: his inquam contractibus ac eodem Iuramento negatur retractatio. Et quod *supradicta lex* tantum loquitur de his contractibus validis, colligitur, tum ex illis verbis, non retractandis. Nam quod nullum est retractari non potest. Non enim indiget retractatione, sed nil italis declarationis.

leg. nam est sub conditione ff. de iniust. rupt. Tum quia hac via non contradicit hæc lex legibus supradictis. Et ita tenet Donellus lib. 2. cap. 13. Basilus Legion. lib. 12. de sponsalibus cap. 8. num. 55. Burgos Depaz lege 1. Tauri num. 288. Martien. 3. lib. 5. compias. tit. 4. lege 2. Gloss. 9. num. 10. & alij plures apud ipsos. Ex iure autem nostri Regni non colligitur, Iuramentum contractus alioquin inualidis firmitatem tribuere; solum enim dicitur in leg. 6. tit. 19. part. 6. *Et alius legibus. Que debet serguarda la jura.* Quod absque firmitate contractus fieri potest. Deinde ex iure Pontificio non satis hæc firmitas colligitur. Nam esto ius Pontificium duertimode loquatur de Iuramento per iniuriam extorto, ac de Iuramento absque vi, & fraude prælitio. Ut iuramentum per vim dicat esse obseruandum, & iuramento sine vi, & dolo addat particulam omnino, & inuolabiliter. Inde non constat Pontificem firmasse contractus alioquin inualidos, sed uoluisse his iuramentis negare relaxationem, quam aliis iuramentis ob iniuriam & iniustitiam concedebat. Adde Pontificem non posse contractus inualidos ualidos reddere ob iuramentum appositum. Quia materia illorum contractuum Pontifici non subditur, ut iuramentum præcedit. At hoc necessarium erat, ut post Iuramento haberent contractus firmitatem. Alias iuramentum caderet super contractum nullum, & reprobatur, & consequenter non esset iuramentum honestum, ac proinde neque obligatorium, neque confirmatorium.

2. Secunda sententia extrema sed communis affirmat iuramentum firmare contractus iure inualidos ob uilitatem priuam, dummodo non sit in credito raptatum. Sic Sanchi lib. 3. in Decal. cap. 12. num. 1. Fachinus in suis controuerf. lib. 3. cap. 11. Curtius de Iuramento 1. p. cap. 40. num. 3. & Authen. *Sacramenta puerum, a num. 10. & sequentibus, & innumeri apud ipsos.* Ratio ea est; quia si contractus alioquin inualidis iuramento non firmatur, & relaxari iuramentum poterit; & casu, quo non relaxetur, non transibit obligatio contractus ad hæredes iurantis. At contrarium colligitur ex Authen. *Sacramenta puerum, & ex cap. 2. de iur. iurando in 6. & ex c. quomodo pactum de pactis in 6. & cap. cum coniurat. de iurando.* In quibus casibus respectissima Doctorum sententia est, relaxari iuramentum non posse, & obligationem contractus ad hæredes iurantis transire. Ergo iuramentum hanc vim confirmandi contractus alias inualidos habet. Item si Iuramento contractus alioquin inualidis non confirmatur; cogendus necessarii debet is, cui Iuramentum præstat ut remittat. Quia est prælitio in contractu nullo, & inualido; & consequenter ex quo nullum ius requiritur. At nec leges, nec canones talem insinuant remissionis obligationem. Ergo dicendum est contractum confirmari. Deinde specialiter probatur ex cap. *quomodo pactum de pactis in 6. Vbi de pacto facto à filia renunciant hereditatem patris legibus adfecto dicitur.* Si tamen Iuramento firmatum fuerit omnino seruari debet. Ergo non solum Iuramentum, sed ipsum pactum est omnino, & inuolabiliter seruandum.

Dixi confirmare contractus iure inualidos ob uilitatem priuam. Quia contractus inualidi ob uilitatem publicam confirmari iuramento non possunt; eo quod sint de materia illicita, & bono communi aduersa.

3. Tertia sententia media distinguit inter contractus inualidos naturaliter, vel ciuilitate. Et contractus inualidos naturaliter, vel ciuilitate. Et contractus inualidos naturaliter, hoc est, quia iure positio impediens naturalem obligationem non producant, censet Iuramento confirmari non posse; bene tamen illos, quibus sola obligatio ciuilitatis deest. Sic tenet Lessius lib. 2. de iustitia cap. 17. dub. 5. numer. 56. Suar. lib. 2. de Iuramento cap. 29. à numero 3. Rebellus 2. p. de obligat. iust. lib. 1. quæst. 9. num. 2. sine, *et alij relati à Sanchi lib. 3. cap. 12. numero 9. sine.* Mouentur; quia quod nullam vim habet, confirmari nullatenus potest; ideo enim promissio uirarum confirmari Iuramento non potest; quia nulla est, nec naturallem obligationem gignit, deinde ius partis non prouenit ex Iuramento, sed ex promissione. Alias Iuramento soluendi uirtus ius parti esset acquisitum & in promissione ualida iurata duplex obligatio iustitiz respectu hominis esset. Alia, quæ nasceretur ex ipsa, ut Iuramento affecta uita obligationem religionis in ordine ad Deum, quod est contra omnes Doctores supponentes ut certum, in Iuramento promissorio duplicem tantum esse obligationem, uiam respectu hominis; aliam respectu Dei. Ergo Iuramentum cadens super promissionem irritam, & nullam, qualis est promissio instituendi hunc hæredem aut soluendi pecuniam ludo prohibito acquisitam; nequaquam ualebit firmitatem tribuere. Quod si his Doctoribus obicias Textus in Auth. *Sacramenta puerum & cap. cum coniurat. de iurando cap. 2. eodem tit. in 6. & cap. quomodo pactum de pactis eodem lib.* Ex quibus colligitur contractus alioquin inualidos Iuramento firmari. Respondetur, non firmari dicentem, sed indirectè; quatenus firmatur iuramento promissio non retractandi illos contractus; quæ promissio

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. II.

naturalem obligationem patit cum non sit à legibus reprobata; esto non sit ita firma quin iudicis officio mutari possit. Iuramentum ergo non afficit illos contractus alienationis fundi dotalis, renunciationis legitime in se; quia sunt omnino inualidi; sed afficit promissionem non contraueniendi illis. Quæ promissio res distincta est ab ipso contractu; atque adeo reddens Iuramentum illam promissionem firmam, & immutabilem, ex consequenti redit contractum omnino firmum. Secus uero esse dicant, quando promissio non contraueniendi, non distinguitur ab ipso contractu. Ut est promissio non reuocandi testamentum, instituendi aliquem hæredem. Nam tunc cum Iuramentum non cadat super promissionem inducentem obligationem naturalem, non reddit contractum firmum.

4. Verum si licet dicere, quod sentio, propendebam maxime in primam sententiam, quam ualde probabilem reputat Suar. tom. 3. de Religione lib. 2. de Iuramento cap. 29. num. 1. Sed quia aduersus illam grauius uigent Textus in c. *contingat. de iurando c. licet mulieres eodem tit. in 6. & 6. quomodo pactum de pactis eodem lib.* Ea de causa existimo contractus hos alioquin nullos Iuramento firmari secundum ius Pontificium reliquis inualidis manentibus. Sic docuit acutissimus Antonius Faber. *errore 41 pragmat. c. 5.*

Nostri sententia duplitem habet partem. Prima alienationem fundi dotalis, & renunciationem legitime Iuramento firmari secundum ius Pontificium. Secunda nullum contractum iure ciuili nullum Iuramento firmari. Priorem partem proba: Quia Pontifex potest de materia sibi non subiecta disponere; quando animarum saluti, & bono communi Ecclesie expedit. At ne via periculis aperitur iudicauit animarum saluti expedire, alienationem fundi dotalis, & renunciationem legitime si Iuramento afficiatur firmam esse. Ergo erendum est iura factum esse. Præterea si Pontifex antecederet ad ipsum Iuramentum sed sub illius conditione, & per respectum ad illud supradictos duos contractus ualidos, & firmos non efficeret; Iuramentum illis appositum nullius obligationis esset, vt pote de actibus uanis, nullis; & à lege reprobatis. Iuramentum namque ut obligationem inducat, debet esse de materia alicuius uirtutis, quæ cessat omnino si antecederet ad ipsum Iuramentum, & per respectum ad illud contractus non ualidantur. Nam contractus illi si in se nulli sunt, cum eos Iuramentum afficit, ad uilitatem non pertinent. Quia nullum est ius quod per illos obseruetur; neque pertinent ad fidelitatem; quæ pars est potestaria iustitiz, obligans uerum facere, quod promittit. At quando promissio nulla est cessat hæc obligatio. Neque item pertinent ad religionem; quia Iuramentum non constituit materiam suam materiam religionis sed illam intactam relinquit. Neque denique pertinent ad charitatem propriam sicut soluere latroni, vel usurario promissum ob redimendam vexationem. Ad nullam ergo uirtutem pertinent, ergo Iuramentum illis adhaerens obligatorium esse non potest, nec confirmatorium. At Pontifex statuit, illa Iuramenta omnino & inuolabiliter esse seruanda. Ergo necessario asserendum est antecederet ad ipsa & sub illorum respectu materiam illorum honestate. Quod alia via fieri non poterat nisi purgando uirtum nullitatem contractuum & eos ualidos efficiendo.

Neque modus dicendi Suar. Lessi & Rebellij probandus illo modo est. Nam si contractus à iure annullatur, consequenter annullatur promissio non contraueniendi illis. Ut manifestè probat textus in leg. *non dubium. Cod. de legib. ubi annullato pacto (inquit lex) sed est quid fuerit subsecutum ex eo uel ob id, quod interdente lege factum est, illud quoque casum atque inutile esse præcipimus, id ipsum constat ex lege 28. Cod. de pactis.* Alias si leges annullantes contractus non extendentur consequenter ad annullandas promissiones, non contraueniendi illis, frustraneæ essent, & inefficaces; cum facillimo negotio hæc uia defraudari contractuum nullitas possit. Et præterea eadem ratio uigens in contractibus nullis ne ualeat Iuramentum, procedit in promissione non contraueniendi his contractibus; ideo namque dicimus Iuramentum efficiens contractibus nullis, nec confirmatorium; neque obligatorium esse posse; quia cadit supra materiam nullius uirtutis. Sed Iuramentum cadens super promissionem non contraueniendi contractibus nullis, cadit supra materiam nullius uirtutis. Ad quam enim uirtutem pertinere potest promissio non contraueniendi contractui nullo? Certè non ad iustitiam neque fidelitatem. Hæ enim uirtutes obligant seruare promissum in rebus honestis & uilibus. Sed non in uanis, & infructuosis. At non contrauenire contractui nullo, est quid uanum, inutile, & infructuosum. Quia est quadam illius contractus approbatio, & confirmatio. Ergo sicut promissio efficiendi contractum nullum, nulla est, quia est promissio ciuilitatis rei uanæ; ita promissio, perseverandi in illo, nulla esse debet; ac proinde Iuramento confirmari nullatenus poterit. Præ-

D tere

terea si verus esset hic modus dicendi Suarez Lessij & Rebelli, ex illo sequitur manifestè, minorem contrahentem sine auctoritate tutoris, & promittentem stare contractui, manere obligatum in conscientia, ac si iurasset, quod certè in iudicio non admittitur, vitio derogans efficaciam legum, hos contractus annullantium, & necessitatem Iuramenti ad illorum firmitatem. Maneat ergo certum ut Iuramentum possit contractus nullos firmare, debere prius contractuum vitium purgare. Quod Pontifex facit in illis duobus generibus contractuum, quia frequentiora sunt.

Secundam partem nostræ sententiæ nempe nullum alium contractum ipso iure nullum præter alienationem dotis & renunciationem legitimæ firmari Iuramento. Sic probo: Quia de nullo alio habemus in iure Pontificio fundamentum ad asserendum voluisse Pontificem illius vitium purgare. Sed discurremus per alios contractus, ut clarè veritas doctrinæ constet. In primis omnes Doctores admittunt contractus irritos ob bonum commune Iuramento non confirmari. Quia est Iuramentum de materia iniqua contra commune bonum, & recto Republicæ regimini. Confunduntur tamen maximè in explicando qui sunt isti contractus, qui ob bonum commune annullantur: Nam quod dixit Sanchez lib. 3. in Decal. c. 9. de n. 3. 1. & sequentibus & lib. 1. de sponsalibus disp. 32. num. 8. Quem Doctores communiter sequuntur, contractum ob bonum commune principaliter prohiberi, & annullari: quoties disponit de materia ad bonum commune principaliter pertinet, & annullari tamen ob bonum privatum; quando disponit de materia privatorum; probare non possum. Nam lex disponens, ne novitius ante duos menses proximo professioni renunciationem faciat, alioquin irrita sit, & ne clericus ad titulum beneficii sacris initiatus illud renunciet, quin mentionem faciat, se ad illius titulum fuisse ordinatum, disponit de materia privatorum, quæ per se spectata parum intererat Republicæ in vno vel altero eius esse. At quia religioni maxime interest liber novitij ingressus, & statui Ecclesiastico ne clerici mendicare cogantur; ea de causa lex disponens de supradictis renunciationibus etiam disponat de materia privatorum, commune bonum respicit, & Iuramento confirmari non potest. Præterea in testamento quo instituit hæredem, & bona sua relinquit, disponit de rebus non communibus, sed specialibus. Et tamen si illud testamentum nullum sit ob defectum testium, alteriusve solemnitatis à iure requisitæ; nequaquam firmare Iuramento poteris. Ergo signum est, leges annullantes hos contractus privatorum materiam respicientes, bonum commune respicere. Illi ergo contractus ob commune bonum annullantur, qui annullantur ex defectu formæ, & solemnitatis à iure requisitæ, ut tradit Gabriel Valquez de testamentis cap. 3. dub. 2. num. 30. quem sequitur Balthus Legion. lib. 12. de sponsalibus cap. 8. num. 54. Nam cum illa solemnitas non præscribitur ob hunc, vel illum contractum in particulari, sed omnibus communis sit, & Reipublicæ conveniat modum in contractibus præscribere; ea de causa defectus in solemnitate bono communi præiudicat. Ergo nullitas ex illa proveniens auctoritate privata tolli nullatenus potest; ac proinde neque talis contractus Iuramento firmari. Si verò contractus nulli sint ob privatum bonum ipsorum contrahentium, maior est difficultas, quomodo non possit Iuramentum purgari eorum nullitas? Sed adhuc dicendum est, id fieri non posse. Nam cum Iuramentum ex se, & natura sua hanc vim non habeat, sed ex iuris dispositione, & ex dispositione iuris civilis non admittatur Iuramentum, ad firmandos nullos contractus, lege non dubium Cod. de legibus, ex dispositione autem Iuris Pontificij solum pro alienatione rerum dotialium, & renunciatione hæreditatis paternæ inveniantur admissum, efficitur sane, reliquos alios contractus nullos persistere, & iuramentum illos efficiens, nullam per se obligationem habere.

5. Ex his infertur, minoris alienationem rei immobilis absque iudicis decreto, & mobilis absque auctoritate tutoris Iuramento non firmari; neque testamentum; neque institutionem hæredis; neque donationem inter virum & uxorem, neque donationem ultra quingentos solidos, sine insinuatione; neque donationem omnium bonorum etiam presentium; neque renunciationem sub Iuramento de alimentis debitis, & alia huiusmodi. Quia omnium horum contractuum obligationes sunt Iure Civili nullæ, neque inveniantur Iure Canonico revalidatæ, ut capaces sint firmitatis à Iuramento provenientis.

Verum, quia communis sententia Iuramento concedit vim confirmandi contractus; placet ea communi sententia supposita aliquos casus examinare, in quibus dubium est inter Doctores an Iuramento confirmentur.

§. IV.

Expenditur casus relatus in Authentica, Sacramenta pubertum, Cod. si aduersus venditionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuitur littera textus.
- 2 Loquitur textus de contractu minoris super res, quarum dominum & fructum habes.
- 3 An loquatur de contractu valido, an etiam de invalido, et firmant plures de viroque.
- 4 Probabilis est de solo valido, sed rescindibili.
- 5 Extendatur ne Authent. ad donationem aliosque contractus gratiosos; vixius est extremi.
- 6 Non excluditur minor iurans contractum absolute à beneficio restitutionis concessio in leg. 2. Codice si aduersus venditionem.
- 7 Non est necesse minor certiorari de nullitate contractus, nec de beneficio restitutionis, tamen si alij contraeant.
- 8 Necessaria est pubertas in minore, ut contractum firmet, nec sufficit esse proximum pubertati.
- 9 An Iuramentum minoris proximi pubertatis obligationem inducat.

1. Littera huius Authenticæ breuiter & dilucidè casum præscribit. Inquit enim textus, Sacramenta pubertum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis, inuolubiliter custodiantur. Puberes vocat textus minores viginti quinque annis, sed maiores quatuordecim, si masculi sint; si femine maiores duodecim, hi enim si iurent contractum rerum suarum non retractare inuolubiliter obsequate debeat.

2. Primum ergo est dubium de quo contractu textus loquitur? Clarum est loqui de contractu rerum suarum, id est illarum rerum quarum dominum, & fructum, & administrationem habent minores; non verò illarum rerum, quarum fructus est apud Patrem, vel alium tertium, ut bene notauit alius relatus Gutier. Authent. Sacramenta pubertum n. 33.

3. Sed an constitutio loquatur tantum de contractu valido, & rescindibili ob defectum minoris ætatis, non est leuis controversia. Communis sententia negat de solo illo contractu loqui, sed affirmat decisionem extendi ad contractus nullos; eo quod sint celebrati absque auctoritate tutoris, vel iudicis. Sic Gregorius Lopez leg. 6. verbo maior tit. 19. parit. 6. Gutierrez Authent. Sacramenta pubertum à num. 8. vsque ad 14. & à numer. 13. vsque ad 31. & numer. 103. vsque 106. Antohias Gomez tom. 2. variorum cap. 14. num. 18. Molina lib. 2. de primogenitis cap. 2. num. 28. Sanchez lib. 3. in Decalog. cap. 12. num. 12. in medio & alij plures apud ipsos. Mouentur primo: quia dicta Authentica loquitur generaliter & distinctè de contractibus minorum. Secundo, quia debet addere aliquid nouum legi primæ Cod. si aduersus venditionem. Cum leges non multiplicentur nisi in præiudicium dubiarum declarationum, vel in noui iuris constitutionem, leg. quod habeo, ff. de Carboniano exilto. At si dicta Authent. non extenditur ad contractus factos sine iudicis vel curatoris auctoritate, nihil superaddit legi primæ Cod. eodem tit. cum ibi clarè & manifestè decessum sit, minorum alienationem facturam cum decreto Prætoris, & iuramentum de cetero nullam fiduciam controuersiam, non posse aduersus suum Iuramentum venire.

4. Nihilominus credo probabilis virtute supradictæ constitutionis solum firmari contractum minoris validum, nempe celebratum auctoritate prætoris si fuerit de rebus immobilibus; & auctoritate curatoris, si de mobilibus. Sic tenent Dornellus lib. 2. c. 13. Burgos Depaz leg. 1. Tauri num. 288. Balthus Legionensis lib. 11. de sponsalibus cap. 8. num. 55. & alij plures relati à Sanchez lib. 3. sum. cap. 12. num. 8. fuit. Mouet tamen correctionem legum sine viginti fundamentum admittam; quæ certe admittenda erant, si Iuramentum firmaret contractus alioquin nullos ipso iure. Tum quia ipsa constitutio clarè denotat, loqui de contractibus validis, Nam verbum non retractandis, & non tantum nullitatis declaratione. Neque obstant in contractum adducta. Ad primum negamus, non ita generaliter loqui, quin ex ipsis verbis constet loqui de contractibus validis. Ad secundum fatemur, hanc constitutionem aliquid noui addere legi primæ Cod. si aduersus venditionem. Nam lex prima antiqui Codicis solum loquebatur de alienatione rerum immobilium. At hæc constitutio loquitur de quacunque alienatione minoris siue immobilium, siue mobilium.

Secundo dubitatur: an extendatur vis Iuramenti concessa in supradicta Authentica ad contractum donationis. Et videatur extendi non posse: quia minores prohibiti sunt donate, eorumque donationes ipsalida sunt. *Textus in leg. fin. veri. cum autem Cod. si maior factus alienationem factam sine decreto ratam habuerit.* Sed Iuramentum illius Authentice non firmat contractum nullum, sed validum, ut nuper diximus. Ergo confirmat donationem. Ceterum verius censo, hunc contractum donationis iuramento firmari. Tum quia hic contractus donationis non est absolute inualidus, sed validus; esto possit beneficio restitutionis rescindi, si absque legitima causa inueniatur factus. Ut docuit Lessius lib. 2. c. 18. dub. 1. num. 81. Tum quia donatio est tacita bonorum renunciatio, quæ in cap. *quamvis pactum de pactis in 6.* Iuramento firmatur. Sic tenet plures referens Gutier. in Authentica *Sacramenta puberum* n. 118. & segg. Sanchez lib. 6. de matrimonio *disput. 38. num. 13.* Molina Iesuita *disp. 579. num. 32.*

6. Tertio dubitatur an excludatur minor iurans contractum à beneficio restitutionis concessio in lege 2. *Cod. si aduersus venditionem?* Breuiter respondeo, si simpliciter iurauit contractum, nequaquam excludi. Nam ob Iuramentum simpliciter factum vitium minoris tantum suppletur. Quocirca ut minor excludi possit à rescissione contractus ob lesionem ultra dimidium; hanc etiam rescissionem expresse excipere debet. Sic aliis relatis Gutier. Authent. *Sacramenta puberum* numero 86. & frequentibus Antonius Gomez tom. 2. *variatarum* cap. 14. numero 20. Gregorius Lopez *leg. 6. tit. 19. partica 6.* Gloss. *por rason de menor edad* Couarr. de pactis 3. p. 5. 4. numero 6. Molina *tract. 2. de iustitia disput. 579. num. 26.* Infrascripta autem læsa ratio vel nunquam censetur excepta, nisi per Iuramentum excipiatur: quia subintelligitur dolo facta. Sic Couarr. Anton. Gomez Gregor. Lopez *suprà.* & Gutier. *num. 92.*

7. Quarto dubitatur: an debeat minor certiorari de nullitate contractus, quem firmat, & de beneficio restitutionis; quod Iuramento renunciat?

Aliqui non contemnendi Doctores quos refert & sequitur Matienço *lege 1. titul. 11. Gloss. 8. numero 52. & leg. 9. tit. 3. Gloss. 1. num. 5.* Censent necessarium esse. Mouentur: quia nemo censetur remittere ius, quod ignorat; & quia iuramentum non extenditur ad incognita. Sed oppositum verius existimo cum Couarr. 2. p. 5. 1. num. 4. Anton. Gomez tom. 2. *cap. 14. num. 18. vers. 5. extendit* Gregor. Lopez *leg. 6. titul. 19. partica 6. in Gloss. curasse* Gutier. Authent. *Sacramenta puberum* num. 114. & segg. Molina Iesuita *tract. 2. de iustitia disput. 579. num. 25.* Sanch. lib. 3. *summ. cap. 12. num. 29. fine.* Moueor ea consideratione; quia firmitas huius contractus, & denegatio restitutionis non tam oritur ex voluntate iurantis; quam ex dispositione iuris ob iuramentum præstitum. Sed ut ius hanc firmitatem contractibus concedat, solum petit, quod minor iuret, contractum non contrauenire. Eo namque ipso decernit inuolubiliter contractum esse obseruandum. Ergo nulla specialis notitia nullitatis contractus, & beneficii restitutionis necessaria erat. Et confirmo ex *leg. si duo patroni 8. idem Iulian. & in S. si quis iurauerit ff. de iureiurando* Vbi iuramentum alicuius facti extenditur ad omne ius resiliens ex facto. Sed ex contractu iurato resiliat, (iure sic disponente) quod iurans gaudere non possit beneficio restitutionis. Ergo quamuis illius beneficii notitia non habeat, attendendum est priusquam esse. Adde; eo ipso quo minor iurat contractum, cognoscit ob minorem ætatem contractum illum infirmum esse. Alias inutiliter, & frustra nec iuraret, si secluso Iuramento haberet contractus firmitatem. Et per hæc fit responso ad contrarium fundamentum.

8. Quinto dubitatur: an necessaria sit pubertas in minore ut contractum firmet? Negant plures grauesque Doctores censentes sufficere quod sit pubertati proximus. Sic Gregorius Lopez *leg. 6. tit. 19. partica 6. verbo maior.* Gutierrez Authent. *Sacramenta puberum* numero 117. Antonius Gabriel tom. 2. communium opinionum lib. 19. *quæst. 34.* Molina Iesuita tom. 3. *de iustitia tract. 2. disput. 579. num. 26.* & alij relati à Sanchez lib. 6. de matrimonio *disputat. 38. numero 15. & lib. 3. in Decalogum. cap. 12. num. 27.* Ducuntur argumento ducto ab sponsalibus, quibus non accedit Iuramentum firma sunt, & in quibus malitia supplet ætatem. Ceterum verius est, desiderari pubertatem, ut contractus firmetur. Sic docent Fachineus lib. 3. *controuersarum* cap. 10. Sanchez *loci allegatus.* Et inueniri apud ipsos. Ratio ea est præcipua: quia denegare in contractibus beneficium restitutionis minoris, & Iuramenti relaxationem, est rigor maximus, qui non debet admitti absque manifesto textu, & ratione. At nullus est textus qui talem rigorem contractibus impuberum imponat; imò expresse omnes textus tam ex iure ciuili, quam ex nostro regno puberum irationem faciunt. Ergo contractibus impuberum hoc beneficium restitutionis denegandum non est. Quod adeo verum est, ut etiam impubes iuret non reuocaturum

Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars 111.

contractum, quem pubes factus iniecit, non censetur obinde hoc beneficium restitutionis sibi denegari, quia absolute non iurat post pubertatem, & ita tenet Gregorius Lopez *suprà.* & Sanchez illo *cap. 12. num. 28.* Secus verò dicunt, & bene, si pubes factus iuraret contractum ante pubertatem irritum. Quia iam post pubertatem apponit Iuramentum, ratione cuius infirmitatem contractibus concedit. Neque aduersus hanc doctrinam procedit *Textus in cap. ex litteris, et leg. de sponsalibus.* Nam in sponsalibus non tam ætas quam intellectus spectatur; iusque ipsum disponit, malitia ætatem suppleri. Quod in minorum contractibus dispositum non inuenitur.

9. An verò hoc Iuramentum licet non confirmet contractum, obligationem in conscientia inducit? Pendet ex illa questione; an contractus impuberis obligationem naturalem pariat? Nam si vera est illa sententia, quæ affirmat (iure sic disponente) hos contractus omni obligatione carere; esseque omnino nullos; probabilius censo, Iuramentum non obligare. Quia nullus est textus, ex quo colligatur horum contractuum vitium nullitatis purgari. Quod est necessarium, ut Iuramentum illis appositum validum sit, & obligatorum. At si huiusmodi contractus validi sint in fauorem impuberis. Iuramentum illos firmans obligationem pariet; indigebitque relaxatione; quæ omnino concedenda est; eo solum quo ab impubere sit præstitum. Impubertas enim æquam relaxationis causam præbet, ac metus, ut bene aliis relatis docuit Sanchez lib. 6. de matrimonio *disput. 38. num. 17.*

§. V.

Expenditur easus relatus in capite cum contingat de Iuramento, & cap. licet mulieres eodem tit. in 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuitur littera textus.
- 2 Præmittitur, quid de alienatione fundi dotalis iure ciuili, vel canonico statutum sit.
- 3 Examinatur an decisio huius textus extendatur ad fideiussionem? Proponitur communis sententia.
- 4 Quid sententiam sit.

1. Innocentius tertius videns aliquas mulieres constante matrimonio alienationem rerum dotalium consentire Iuramento præstito de non contraueniendo; postea verò successu temporis soluto matrimonio alienationem velle rescindere, vitio contra leges factam, decreuit; ne via periculis aperiretur, tale Iuramentum sine vi & dolo præstitum seruari debere, quam decisionem Bonifacius VIII. in *cap. licet mulieres, de iureiurando in 6.* confirmauit, mandans Episcopis aliisque Ecclesiasticis iudicibus, ut censuris Ecclesiasticis compellant iudices seculares ad obseruantiam huiusmodi Iuramenti.

2. Pro cuius casus explicatione supponendum est iure ciuili omnem consensum à muliere constante matrimonio præstitum de alienatione rerum dotalium siue mobilium, siue immobilium, quæ æstimatæ non sunt æstimatione, quæ faciat emptionem, nullam esse, *lego Iulia ff. de fundo dotali. & lege vnicæ §. & cum lex, C. de rerum uxor. actione.* At Ius Canonicum in reuerentiam Iuramenti hanc nullitatem purgauit, & contractus validos reddidit; ut merito Iuramento firmari possint.

Consensus ergo mulieris in alienatione dotis facta à marito, vel à se facta ex consensu mariti, reuocari nullatenus potest Iuramento firmata; quin Iuramentum (iure sic disponente) excludit. Sic ex supradictis capitibus, *cum contingat & cap. licet mulieres.* Tradit pleribusque exornat Gutierrez *de Iuramento confirmatorio toto cap. 1.*

3. Sed est dubium; an decisio huius textus extendatur ad fideiussionem; ita ut mulier pro alio intercedens, & Iuramento intercessionem confirmans maneat obligata sitae fideiussioni?

Pro cuius decisione suppono: Mulieribus interdicitam esse fideiussionem, siue susceptionem in se alieni debiti & nullam redditam, nisi fiat in instrumento publico, & coram tribus testibus. Habetur expresse, *leg. antiqua, §. ultimo, Cod. ad Velleianum.* At si facta sit fideiussio, seu alieni debiti susceptio ea solemnitate, valida est, & mulier obligata manet naturaliter, & ciuilitur; elidere tamen potest obligationem ope exceptionis Senatus Consulti Velleiani; nisi conscientia huius beneficii illud renouasset expresse. Sic ex communi sententia tradunt Antonius Gomez tom. 2. *variatarum* cap. 13. à num. 15. Gutierrez 1. parte de Iuramento *confirmat. toto c. 2.* Greg. Lopez *lege 2. & 3. titulo 12. partica 5.* Molin. Theologus *tract. 2. de iustitia disputat. 540. per totam.* Matienço *lege 9. titulo 3. de iustitia disputat. 540. per totam.*

lib. 5. noua collectionis. In fauorem mariti nunquam mulier fi-
deuere potest ipeccato iure regio Castellae lege 61. Tauri, qua
est 9. tit. 3. lib. 3. noua compilationis. Hoc supposito.

Communis sententia respondet, mulierem firmantem Iura-
mento fideiussorem, ita manere obligatam, vt nullatenus vt
posset beneficio Senatus Velleiani. Quia illud Iuramentum
purgat omne vitium, & imbecillitatem fideiussionis. Sicut in
contractu minoris, & alienatione fundi dotalis alienatio alio-
quin irrita Iuramento firmata manet ex dict. capite cum con-
tingat, & fortiori fideiussio, quae alienationi occasionem praebet.
Et praeterea hoc videtur decisum in cap. ex rescripto de
iureiurando, vbi mulier iurans fideiussorem compellitur
adimplere. Et ita tenet Couarruias cap. qu. misit pactum de
pactis 2. p. §. 3. num. 5. Antonius Gomez dicto cap. 1. §. num. 17.
Gregorius Lopez leg. 3. tit. 12. parte 5. verbo Sabida. Gutierrez
1. parte cap. 20. n. 2. & seqq. Molina Theologus disp. 540.
circa medium vers. illud est obseruandum. Fachineus lib. 2. con-
trouersiarum cap. 61.

Aliqui vero ex Doctoribus his censent, hoc intelligendum
esse, dummodo mulier conscia fuerit beneficii Velleiani, se-
cus si ignorans tale beneficium fideiussorem iurauerit, quia
iuramentum extendi non potest ad incognita, cap. veniens, cap.
quod auallis de iureiurando, ac proinde neque ad renuncia-
tionem Velleiani ignorati. Sic Couarruias num. 5. Matienço
pluribus relatis lege 9. tit. 3. lib. 5. compilationis Gloss. 1. Aliis
vero Doctoribus nempe Gregorio Lopez Iachinco Gutierrez,
Molina & aliis apud ipsos haec limitatio non probatur; eo
quod Iuramentum vim certiorationis videatur habere; praeci-
pe cum sensus mulieris iurantis sit, se obligare ex parte sua
quantum possit.

4. Ego vero distinguendum existimo, de Iuramento cade-
nente super fideiussorem nullam ex defectu formae & solem-
nitatis requisitae, & de iuramento cadente super fideiussorem
validam. De Iuramento inquam cadente super fideiussorem
nullam, dicendum existimo; non solum non firmare contra-
ctum, sed neque obligatorium esse. Quia est de re vana & inu-
tili; & nullibi inuenitur fructuosa & vitiosa facta adueniente iu-
ramento. Iuramentum enim non purgat vitium formae & so-
lemnitatis requisitae in contractibus. At si Iuramentum cadat
super fideiussorem validam, validum erit Iuramentum, &
obseruandum; firmabitque contractum; dummodo in eo con-
tractu certiorata fuerit mulier Velleiani. Hanc enim notiam
tunc iure communi, tunc Regio Castellae, lege 3. titulo 12.
partita 5. existimo requiri, vt Iuramento censetur firmatus
contractus, & beneficium Velleiani exceptum. Moueor: Quia
certioratio expostulatur pro forma. At Iuramentum non sup-
plet formam, vt multis allegatis docet Matienço lege 9. titu-
lo 3. libro 5. compilationis. Gloss. 1. num. 6. Deinde Iuramentum
sequitur naturam actus, cui adhaeret vt sunt iura vulgaria;
sed fideiussio; in qua expressè est mulier non est certiorata benefi-
cij Velleiani, neque expressè est renunciatum, est infirma, &
venit rescindenda ope exceptionis. Ergo iuramentum illi acci-
dens secundum fortitorem conditionem. Neque obstat alienationem
fundis dotalis firmari Iuramento; quia mulier certiorata
fuerit de nullitatis alienatione, cap. cum contingat de iureiurando,
quia nullibi haec certioratio expressèque renunciatio
contractu. Neque item obstat Textus in capite ex rescripto.
In quo manifestam vim facit Gutierrez & Fachineus. Quia vt
constat ex Glossa eo capite verbo. Mulierem ea de causa cogebatur
implere fideiussorem. Quia non opponebat exceptionem
Velleiani. Adde fore fuisse certioratam de tali beneficio,
& renunciasse; tamen ex supradicto textu hoc non colligatur,
sicut nec contrarium.

§. VI.

Expenditur casus relatus in capite, quamuis
pactum de pactis in 6.

SUMMARIUM.

- 1 Statuitur littera textus,
- 2 Quid colligatur ex supradicto textu.
- 3 Aliqua vt certa supponuntur.
- 4 Iuramentum quo filij renunciare hereditatem non patri, sed fratribus non tenent si esset factum absque patris consensu, secus si ex illius consensu.
- 5 Debet Pater in tali consensu vsque ad mortem persouerrare.
- 6 Si Iuramentum praestes Patri de renunciatione facienda, an debeat praestare illam? Affirmant aliqui & qualiter sit intelligendum.
- 7 An haec renunciatio iurata ita firma maneat, vt non possit rescindi beneficio legis 2. Cod. de rescindenda venia-

tionem. Affirmant plures si maior sit viginti quinque annis.

- 8 Verius est oppositum, & sit satis quibusdam obiectis nonibus.
- 9 Quid si expressè Iuramento renunciasse beneficii legis secundae.
- 10 Qualiter supradicta intelligenda sint.
- 11 Renuncians opulentissima hereditati religionem ingrediens non potest allegare enormem lesionem, si dos competens Religionis concedatur.
- 12 Contractus ut dolo praestiti Iuramento non firmantur.
- 13 An hoc procedat in contractibus metu leui celebratis verius est procedere.

1. **V**T Iuramenti vis, & efficacia omnibus innoscet, in-
quit Pontifex quamuis pactum patri factum à filia, dum
nuptui tradebatur, vt dote contenta, nullum ad bona paterna
regulam habebat, improprie dicitur; si tamen Iuramen-
to non vi, nec dolo praestito firmatum fuerit, ab eadem om-
nino seruati debet, cum non vergat in aeternam salutis dispen-
dium, nec redundet in aeternum detrimetum.

2. Ex huiusmodi textu satis colligitur, leges civiles im-
probare huiusmodi pacta. Vt constat ex leg. pactum dotali,
Cod. de collationibus & leg. pactum quod dotali Cod. de pactis
leg. qui superstitus ff. de acquirenda hereditate, lege vitima
ff. de ius & legitimis hereditibus, lege, si quando §. illud Cod.
de inefficacia testamenti. Ea praecipue ratione improbantur
haec pacta; quia censentur exhortationibus parentum, potius
quam voluntate filiorum fieri. Verum si Iuramento firmatum
praesumptio inuoluntaria cessat; & vitium, quod alias habe-
bant illa pacta, purgatur.

3. Haec igitur filiorum renunciatio de legitima sibi compe-
tente fieri potest patri à filia vel aliis fratribus. Item fieri po-
test gratis, vel pretio accepto.

Cum textus loquitur de filia non debes intelligere ad solam
filiam dispositionem limitari; cum etiam in filio causa honesta
huius renunciationis intercedere possit, vt bene notauit ex
communis sententia Couarruias de pactis 3. p. §. 1. num. 1. Gutierrez
ibi verbo de filia, n. 4. Item procedit decisio etiam in filia
minori viginti quinque annis, & viginti duodecim; & etiam sub
patria potestate sit. Quia textus generaliter loquitur, & Iura-
mentum hanc vim habet confirmandi minorum contractus ex
Text. in Authentica Sacramenta puerum. Sic Couarruias
dicto §. 1. n. 2. & §. 5. & Gutierrez n. 3. Deinde non requiritur ne-
cessario hoc pactum fieri dum nuptui filia traditur, nam etiam
fieri poterit ante vel post nuptias, dum religionem intrare vo-
luerit & ob alias causas sibi vitales. Couarr. §. 2. n. 2. Gutierrez
ibi num. 1.

4. Circa huiusmodi textum, ea praecipua est dubitatio; an
locum habeat in filia vel filio renunciantem hereditatem non
patri, sed fratribus; eamque renunciationem Iuramento confir-
mante? Respondeo negatiue. Si consensus patris abest. Quia
pactum de hereditate viuentis est omnino reprobatum, vt po-
te occasio captandi mortem, lege vitima Cod. de pactis, neque
vllibi inuenitur honestatum; ac proinde Iuramento confirma-
ri non potest. Sic Couarr. de pactis 3. p. initio n. 5. Fachineus lib.
8. Controuersiarum cap. 70. Gutierrez in cap. quamuis pactum
num. 2. Dices legem vitimam improbare pactum succedendi in
hereditate. Ergo non pactum renuncians succedendi? Res-
pondeo negando consequentiam. Nam renunciatio succedendi
in fratrum fauorem, est fratribus successorem concedere
ac proinde est pactum de hereditate viuentis. Quod absque il-
lius consensu est omnino reprobatum.

Verum si ex consensu patris haec renunciatio fiat iam cel-
lar ratio, ob quam lego vitima Cod. de pactis. Haec pacta pro-
hibentur; ac proinde confirmari Iuramento possunt. Sic Couarr.
& Gutierrez locis allegatis.

5. Solum est dubium; an in huiusmodi consensu debeat pa-
ter persouerrare, & renunciatio filij facta fratribus effectum ha-
beat? Couarruias de pactis 3. p. initio n. 8. in 4. & §. 5. casu. Du-
bium est, eo quod Iuramentum aliquam posse firmitatem con-
cedere pacto inito & valido. Sed contraria sententia proculde-
bio tenenda est; nempe sublatio consensu patris perire renuncia-
tionem, & Iuramenti obligationem. Nam illa renunciatio non
solum in fieri sed in conuerti pender ex consensu patris; eo
quod durante vita patris semper est in fieri; neque fornicur esse-
ctum quo vsque ipse pater est vita discedat. Subiatio ergo consen-
sus patris perire renuncians; & obligatio Iuramenti, quae illi erat
accessoria. Sic aliis relatis docuerunt Antonius Gomez lege 22.
Tauri num. 31. Menchaca lib. 3. controuersiarum vltis sequenti.
c. 44. n. 23. Molina de Hispanorum primogenitis, lib. 2. c. 3. n. 4.
Gutierrez cap. quamuis de pactis num. 3. & §. 5.

6. Deinde dubitare potes; si Iuramentum praestes patri de
renunciatione facienda, obligaris eam praestare; ita vt Iura-
mentum relaxari non possit?

Affirmat Couarruias de pactis 3. parte. initio num. 3. quem
sequitur Molina Iesuita tract. de iustitia disp. 579. num. 17.
Moueor quia tale Iuramentum acquiritur renunciationi
factae argumento legis si intra. ff. de pactis. Vbi ex promissione
liberationis

DE
CAST
PALA
TON
I
I

liberationis oritur actio, ac si liberatio facta fuisset; ac proinde ex hac promissione Iuramento firmata; expelli potest à petitione hereditatis & à dicendo nullo testamento in quo præteritus fueris virtute talis promissionis.

Sed hæc censentem intelligenda casu, quo iuratus renunciationem facere non simplicem, sed Iuramento firmatam; Nam simplex renunciatio est legibus improbatæ, & forte ipso iure nulla. Ergo iuramentum de illa præstanda, obligatorium esse non poterat, vt pote de materia vana & inutili. Debet ergo iuramentum fieri de renunciatione valida & à legibus approbatæ, quæ nulla alia est, nisi quæ Iuramento firmatur.

7. Præterea dubitare; an hæc renunciatio iurata ita maneat iuramento firma vt eam rescindere non possit beneficio legis 2. Cod. de rescindenda venditione, Communis sententia censet manere omnino firmam, nec rescindi posse, nisi ob enormissimam læsionem si à maiore viginti quinque annis fiat. Sic docet Couar. cap. *quamuis pactum* 3. p. 5. 4. num. 4. & 5. lib. 2. *variaturum* cap. 4. num. 5. Molina de Hispanorum primogeniis lib. 2. cap. 3. num. 18. Mouenit. Quia Iuramentum habere potest vim confirmandi contractum, alioquin inualidum & excludendi remedium dictæ legis secunde. Ergo dicendum est, eam de facto habere, cum hoc religioni Iuramenti conuenientius sit. Excludunt dicti Doctores læsionem enormissimam. Quia hac intercedente censetur dolosa renunciatio. Vt multis relatis tradit Menochius libro 1. de arbitrariis iudic. *quæst.* 71. num. 18. Ac proinde nec confirmanda Iuramento ob defectum consensus. Quæ autem sit læsio enormissima? arbitrio prudentis *Molina* relinquit. Aliis placet, quæ in duplo vel quadruplo excedit. Notante dixi, Iuramentum debere esse factum à filio maiore viginti quinque annis. Nam si à minore fiat, censet & bene non excludi remedium dictæ legis secunde nisi expressum fuerit, vt loquendo de minore diximus.

8. Ceterum dicendum existimo, ob Iuramentum absolute præteritum à maiore viginti quinque annis in hac renunciatione hereditatis paternæ, non excludi beneficium legis secunde *Codice de rescindenda venditione*. Sic. expressè Antonius Gomez *tomo 2. variarum capite 14. numero 20. vers. ex quibus notabiliter* Gaiet. Authenc. *Sacramenta puerum*, num. 87. Fachineus lib. 8. *controuersiarum* cap. 69. Moueor quia receptissima Doctores sententia est, quam tradit Seraphinus de priuilegiis Iuramentorum *priuilegio* 83. num. 44. & Menoch. *cons.* 29. num. 40. volum. 1. Iuramentum simpliciter appositum non pugnare duo vitia, sed vnum tantum. Sed Iuramentum in præteriti purgat vitium nullitatis renunciationis inducæ legibus civilibus. Ergo non purgat vitium deceptionis, ob quod conceditur remedium *dictæ legis secunde*. Contrarium dicentem si maior viginti quinque annis iurat contractum validum. Nam tum Iuramentum non videtur adduci nisi ad renunciationem concessam in lege secunda cum ad nihil aliud necessarium fueris; & in hac parte est verissima sententia Couarruiæ & Molinæ supra.

Sed obicit Fachineus supra, renunciatio hereditatis futuræ ob certam dotem, est quædam transactionis species; arguendo *legem de transactionibus*. Sed transactio non rescinditur ob læsionem quamcumque *lege Lucius* §. *ultimo ff. ad Trebellianum*. Ergo nec renunciatio. Secundo, renunciatio est donatio argumento *legis 1. ff. de transactionibus, lege. Modestinus ff. de donationibus*. Donatio autem, quia ex libertate nascitur ob læsionem. Tertio quia hæc renunciatio non est iuris quæriti, sed quærendi, cuius nulla ratio habenda est, quia est incertum. Quarto ad idem: hæc renunciatio non est iuris, quod de præteriti sit in bonis patris, sed quod mortuo illo obendum est. At hoc est incertum; cum sit renunciatio. Ergo læsio allegari non potest. Quinto, parens concedens filie dotem præsumendus est bono illius consulere magis quam alius quilibet. Ergo allegari non potest læsio.

His argumentis à Fachineo adductis optimè ipse satisfacit. Ad primum negat, esse transactionem; quia nulla est lis, nec timor litis, sed esse conventionem quæ si iniusta sit, & grauem læsionem contineat? merito rescinditur. Ad secundum nego, esse donationem; quia est renunciatio ob dotem acceptam. Ad tertium concedo esse renunciationem iuris quærendi; & licet incertum sit; at sub ea incertitudine æstimatur de præteriti, in qua æstimatione si læsio contingat, reparanda est. Ad quartum eodem modo responderetur. Ad quintum præsumendum est patrem melius, quam alius prouisorum filiis; at si contrarium coulet, præsumptio cessat. Maneat ergo firmum ob renunciationem simpliciter iuratum non impediri rescissionem concessam in dicta lege secunda.

9. Maiorem mihi difficultatem ingerit; an si expressè beneficium legis secunde renunciaueris, censetur exclusus à contractus rescissione? Et difficultas in eo consistit; quia deceptor obligationem habet in conscientiæ foro, reparandi læsionem. Ergo non est Iuramentum iustum, quo hæc reparationem excludit. Idem si ob enormissimam læsionem non censetur voluntati consentire contractui, quantumuis Iuramento firmes; *Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars. 111.*

eaque de causa agere potes non obstante Iuramento ad contractus rescissionem; similiter ob enormem læsionem censendus es, contractui non consentire, & agere posse ad rescissionem contractus.

Dicendum ergo est, facta renunciatione expressa beneficii legis secunde te non posse illo vti. Quia est renunciatio cedens in utilitatem creditoris Iuramento firmata. Creditor namque obligationem non habet rescindendi contractum; sed reparandi inæqualitatem, & deceptionem factam, quam reparare potest; tamen iudicis auxilio non cogatur ad contractus rescissionem. Ergo cessio illius actionis honesta est, & Iuramento confirmari potest. Quæ ratione persuadeor; neque ob enormitatem læsionis te agere posse, si expressè renunciaueris actioni ob enormissimam læsionem promouenti. Sic Antonius Gomez *tomo 2. variarum cap. 14. num. 20*. Quia hæc actio renunciabilis est. Ergo si sufficienter renunciatio exprimitur, censenda est facta. Neque tunc dolus interuenit, nec præsumi potest scum factis constet de consensu. Et forte ob hæc rationem Arias Pinel. *d. leg. 2. Codice si aduersus venditionem* 3. p. cap. 8. num. 7. & 8. & Molin. Theologus *tract. 3. disp. 579. num. 35. ante 4. conclusionem*. Reprobant distinctionem enormis læsionis, vel enormissimæ; subditque Molina ob enormem læsionem & relaxandum esse Iuramentum, & admittendam actionem: actionem inquam credo, ad reparandum inæqualitatem contractus; sed non ad rescissionem contractus.

10. Supradicta procedunt cum hereditas parentis renunciaturo dato renuncianti aliquo pretio. Nam si gratis factum est, aliquid non poterit læsionem enormem, nec enormissimam: cum illa renunciatio sit donatio. Et in donatione hæc læsiones intercedere non possunt. Sic Antonius Gomez *ditto tom. 2. variarum cap. 14. num. 20. sine*. Fachineus lib. 8. *controuersiarum* cap. 69. *argumentum* 2. Ex alio autem capite infirmari potest renunciatio; si renuncianti non remaneant competentia ad sui sustentationem. Item si defuit causa legitima. Molin. Theologus *tract. 2. disp. 579. n. 33*. Couar. de pactis 3. p. §. 2. n. 6.

Adde non defuere Auctores graues quos refert ibidem Couarruias, sentientes filiam renunciantem gratis hereditatem tamen Iuramento firmet nullam esse renunciationem. Quia Textus in *cap. quamuis pactum* solum renunciationem dote accepta validauit. Reliquit ergo inualidam aliam renunciationem. Sed hoc non est admittendum, quia ratio textus æquè in vtraque renunciatione procedit, & quia illa dictio *dote contenta* non fuit taxatiua, sed gratia frequentioris vltus appositæ. Sic Couarruias *supr.* & Gutierrez, verbo *dote contenta*.

11. Deinde aduertendum est filium vel filiam, ingredientem religionem, renunciantem opulentissimæ hereditati, contentam dote competente secundum consuetudinem; nequam allegare posse enormem vel enormissimam læsionem; neque ipsam nec monasterium. Non ipsam, Nam ipsa ad illum statum perfectionis competentia bona accipit, & iustissime, & prudentissime reliqua admittit. Neque item monasterium allegare potest læsionem; cum illa bona nec sint, nec debeantur monasterio facta renunciatione. Sic Couarruias de pactis 3. parte §. 2. num. 5. Gutierrez ibi verbo. *Dum nuptui tradebatur*, num. 1. Molin. lib. 2. de primogeniis *cap. 3. num. 27*. Molin. *Ieluita tract. 2. de iustitia disp. 579. n. 17*.

Tandem in hoc Textu & in *cap. cum contingat de iure iurando* & in *Authenc. Sacramenta puerum*. Excipiunt contractus alienationis, & renunciationis vi metu & dolo præstiti, quæ nullatenus firmantur Iuramento; esto Iuramentum dum non relaxatur obligatorium sit. Sic omnes Doctores.

Solum est dubium; an contractus ex metu leui celebrat, Iuramento firmetur? Videntur firmari, neque relaxari Iuramentum posse. Quia ob huiusmodi metum nec admittitur in iudicio actio, ad rescindendum contractum. Ergo signum est firmum manere: non enim denegat rescissionem ob presumptionem falsam. Secundo in *cap. si verò* & *cap. verum de iure iurando*, ea de causa conceditur relaxatio Iuramenti, quia grauissimo metu præstitum fuit. Ergo à contrario sensu vbi non fuerit talis metus, relaxatio est deneganda. Tertio quia metus leuis facili negotio incurritur, & facili negotio tolli potest; ideoque in iure nullius est considerationis. Non ergo debet ob illius causam Iuramentum relaxari. Sic tenent Gregorius Lop. *leg. fin. verbo que la fiso tirul. 11. partia 3. Syluest. Iuram. 4. q. 7. sine* & alij plures relati à Sanch. lib. 4. de matrimonio *disp. 20. num. 7*.

Ceterum contrarium est omnino dicendum cum ipso Sanch. *ibi n. 8. & alius ab ipso relatus*. Ratio ea est: quia extorquens contractum metu leui iniuste incusso, iniustitiam committit; quam iure naturæ reparare debet; res in pristinum statum reducendo; ac proinde contractum rescindendo. Sed aduersus hanc obligationem naturalem Iuramentum procedere non potest. Ergo Iuramentum non potest talem contractum firmare. Ergo relaxari ab Episcopo poterit, cum iusta causa relaxandi adsit, quoties turpitudine ex parte creditoris interuenit. Neque obstant in contrarium adducta. Ad primum admittit ob metum leuem denegari actionem in iudicio, ut litibus

omnia implicentur. At officio iudicis succurritur metu passio, & contractus rescinditur. Sanch. lib. 4. de matrimonio disputat. 9. num. 5. Gutierrez de matrimonio cap. 76. num. 7. Ad secundum concedo illis tantum textibus dari Iuramenti relaxationem, & contractus rescissionem ob metum grauem; inde tamen non inferitur, si metus leuis addit, dari non posse relaxationem præcipue cum Textus in cap. sollicitè, & cap. accepta de restitutione spoliarorum & Authentic. Sacramentis puerum, pro confirmatione contractus, spontaneum Iuramentum expositulauerint; quod absolute non est, quod metu leui præstitum fuerit. Ad tertium dico metum leuem facile inueniri, & facile tolli posse, eaque de causa in iudicio non admittitur actionem, ad rescindendum ea, quæ illo metu facta fuerint. Sed quia in foro conscientie adest obligatio, ea rescindendi; ea de causa Iuramentum relaxari potest.

§. VII.

An Iuramentum habeat vim confirmandi contractus, factos contra prius Iuramentum.

S V M M A R I V M.

- 1 Contractus qui secluso iuramento validi sunt Iuramento firmantur, etiam si contra prius Iuramentum fiant.
- 2 Explicatur textus in cap. dilecto filio de præbendis.
- 3 Quid de actibus omnem suam firmitatem à Iuramento recipientibus? Plures censent valere.
- 4 Quid sentiendum sit, ubi distinctione respondetur.
- 5 Apponitur duplex limitatio superiori doctrinæ, & reuocatur.

DE
LASTI
PALA
TIONI

Indistinguenda sunt duo actuum genera, primum illorum, qui secluso Iuramento firmitatem habent. Secundum, qui à Iuramento forniuntur firmitatem. Si loquamur de actibus secluso Iuramento validis, quorumque valor pendet ex sola voluntate disponentis, validi sunt, & firmi; tamen si prius Iuramento aduerserent. Est communis sententia, ut videre est in Couarr. de pactis 2. p. §. 2. Gutierrez de Iuram. cap. 1. n. 81. Anton. Gon. leg. 57. Tauri num. 58. Matienço leg. 3. Gloss. 13. tit. 10. lib. 5. compilation. Sanch. lib. 6. de matrimonio disputat. 13. num. 5. & per totum, & lib. 3. in Decal. cap. 12. num. 31. Ratio est manifesta: Quia per Iuramentum non admittitur iurantis potestas faciendi actum, quem alias validè facere poterat, sed solum ne licitè faciat; ut probat expressè. Text. in leg. si quis, in princ. testament. vers. nemo ff. de legatis 3. ibi. Nemo eam sibi potest legem dicere, ut à priore ei recedere non liceat. Exemplis doctrina comprobatur. Primò. Constituiti procuratorem; iurasti non reuocare, reuocas; tenet reuocatio; quamuis peritius ex illius animo nunquam reuocandi iurasti. Sic Gloss. celebris in cap. vlt. de procuratoribus in 6. Matienço d. Gloss. 13. num. 3. Sanch. lib. 6. disp. 13. num. 5. Gutierrez. num. 80. Antonius Gomez num. 58. Secundò iurasti puella sponsalia; contractus cum alia matrimonio; actus tenet, ut deciditur expressè cap. licet, de sponsalibus, & tradunt omnes. Tertio promissisti sub Iuramento vendere agrum Petro; vel forte vendidisti; sed non tradidisti; alteri vero vendidisti, & tradidisti; Tenet hæc secunda venditio, & constat ex leg. quous Cod. de rei venditione & leg. traditionibus Cod. de pactis, & probat laud Couarr. de pactis 1. p. §. 4. num. 2. & 4. Decret. 1. p. cap. 5. num. 9. & 10. Azor. lib. 1. institucionum moral. cap. 9. quæst. 3. Matienço d. Gloss. 13. num. 4. Sanch. lib. 3. sum. cap. 17. num. 17. Excipiunt Couarr. Sanch. & alij, nisi prior cui est res vendita sub Iuramento admoneat venditorem extrajudicialiter, ut Iuramentum seruet; & de non seruando appellet apud iudicem Ecclesiasticum, tunc enim venditio secunda est nulla, ut potest facta pendente appellacione. Quarto, communiter adducitur confessio secundi testamenti aduersus primum iuratum, quæ ex communi sententia valida est, ut multis allegatis probat Couarr. in Rubric. de testam. 2. p. n. 5. Gutierrez. de Iuram. 2. p. cap. 1. in num. 2. Antonius Gomez lege 3. Tauri num. 95. & clarè videtur decidi lege regia 25. tit. 1. partit. 6. ibi. Ningun ome pueda fazer testamento tan firme, que no lo pueda desque mudar, quando guisiere, facta el dia que muera. Non igitur ex Iuramento non reuocandi testamentum, constituitur testamentum irrevocabile; aliis exemplis hoc ipsum confirmari poterat. Sed hæc sufficiant.

2. Solum obici potest. Text. in cap. dilecto filio 25. de præbendis. & dignitat. Vbi occasione electionis duorum ad vnum canonicatum, & præbendam dicitur. Quanquam interdum hi, ad quos spectat electio de communi assensu augmentare valeant numerum præbendarum, quoddam ius speciale de nouo creando; nisi forte statum aliquod obuiare, quod esset Iuramento firmatum; vel cui sedis Apostolicæ confirmatio accessisset: huiusmodi clausula prohibitionis adiecta. Ut si quidquam contra id fieret, non valeret. Colligitur ergo ex hoc textu Iuramentum reddere actum nullum, qui aliis se-

cluso Iuramento validus esset. Validè namque angere numerum Canonicorum possent. Ob hanc obiectionem plures Doctores, quos refert Sanch. lib. 3. sum. cap. 12. num. 33. Censent actus speciales, quorum Laici incapaces sunt, contra prius Iuramentum factos, nullos esse. Sed certè absque vilo fundamento procedunt. Alias Episcopus iurans non reuocare vicarium, eum reuocare validè non posset; & iurans non reuocare licentiam audiendi confessionem, nulla esset subsecuta reuocatio. Quod non est dicendum. Quia Iuramento non admittitur facultas variandi actum alias mutabilem; præcipue cum satis tritum sit Iuramentum sequi naturam actus cui adheret. Neque argumentum desumptum ex cap. dilecto illum vim habet. Nam illa verba fuerunt proposita à parte contraria, ad infirmendam electionem; quibus tamen non fuit nixus Pontifex, ad illam iram definiendam. Pontifex autem illam electionem irritauit, quia fuit electio duorum ad vnam præbendam sine distinctione. Quod erat contra Turonen. Concilium; ibi allegatum. Neque Canonici intenderunt præbendam diuidere, & numerum augere; fortè id non poterant, neque ex textu contrarium colligunt. Neque Pontifex definiit, an si Canonici Iuramentum præstitissent, non augendi numerum, sibi præiudicare possint. Sed id intactum reliquit. Sed gratis concessio, quod allegationem illam Pontifex approbaret, & ob eam causam infirmaret electionem dicendum esset, non potuisse illos Canonicos numerum Canonicorum augere; non quia aduersus Iuramentum de non augendo procedebant; sed quia procedebant aduersus statutum in fauorem Ecclesiæ & boni communis à se factum, cui derogare non poterant. Dupliciter qualibet communis inquit Couarr. de pactis 2. p. §. 2. num. 5. vers. ego vero statueret potest, primo in vii utilitatem, alterius, seu boni communis, priori statuto, etiam Iuramento firmato; & à Papa confirmato derogare poterit ex cap. cum accessissent de constitutionibus. Imò etiam si esset cum clausula irritante ex Textu in cap. statutum §. in nullo, & §. vltimo de rescriptis in 6. Vbi permittitur eis, in quorum fauorem latum est decretum cum clausula irritante derogare. Consentit Sanchez lib. 3. sum. cap. 15. n. 6. Secundò statueret potest in fauorem boni communis, cui statuto nequit communitas derogare. Quia ratione iuris acquisite sibi sublata est potestas aliter disponentis. Sic Sanchez & Couarr. suprà. Sit ergo certum actum alias validum non reddi inoffensum ex eo, quòd fiat contra Iuramentum.

3. Verum si de actibus, qui omnem suam firmitatem accipiunt à Iuramento, sermo sit, maior est dubitatio an si fiat contra prius Iuramentum validi sint, & firmi Iuramento confirmati. Verbi gratia iurasti, non alienare fundum dotalem, neque hæreditati paternæ renunciare alienam; vel renunciatum Iuramento alienationem & renunciationem factam confirmari, eritne alienatio vel renunciatio valida?

Graues Doctores censent, valere. Sic Antonius Gomez leg. 53. Tauri num. 58. Suarez lib. 2. de Iuramento cap. 30. d. num. 4. & eam probabilius reputat Sanch. lib. 3. in Decal. 1. n. 8. Mouentur: quia ex Iuramento priori non alienandi non est tibi sublata facultas alienationis faciendæ & Iuramento confirmandæ. Nam Iuramentum prius solum videtur impedire, alienationem licitè facere; non tamen si facias, quòd valida sit. Nam si aliqua ratione id impedire posset, est contra impedire vires Iuramenti necessarij ad valorem alienationis. At Iuramentum non alienandi non contradicit Iuramento non reuocandi alienationem factam. Aliud enim est, alienare; aliud non repetere alienationem. Ergo Iuramentum non alienandi, non contradicit Iuramento, de non repetendo alienationem. Ergo non impedit eius vires.

4. Pro resolutione aduerte; tripliciter posse mulieres Iuramentum facere, non alienandi fundum dotalem; non donandi coniugi; non renunciandi paternæ hæreditati. Primo in gratiam & fauorem hæredem, & successorum. Secundò in honorem Dei, ut inde aliquas elemosynas, & pia opera præstent. Tertio in propriam utilitatem, ut commodius vivant.

Si in propriam utilitatem primum Iuramentum factum est, censet verissimum esse, alienationem factam validam esse; & absque vilo periculo Iuramento confirmari quia actu ipso alienationis renunciatus Iuramento, quod in tui utilitatem præstitisti; censetur enim factum esse sub hac tacita conditione; nisi contrarium tibi vellet esse iudicaueris. Sic Sanchez lib. 3. sum. cap. 12. num. 39. in fine. Antonius Gomez leg. 52. Tauri num. 58. Et idem est si Iuramentum, de non alienando, factum sit in gratiam hæredum, & successorum, & non sit acceptatum. Nam ante acceptationem reuocari pro libito potest; & ipsam alienationem censetur reuocatum. Sic Sanch. illo cap. 12. num. 39. Et consentit ex parte Suarez, quatenus censet alienationem validam esse; contradicit tamen, sed immerito; in eo quòd existimet, periculum committi in sic alienando.

Verum si Iuramentum non alienandi, in gratiam alterius factum sit, & ab eo acceptatum. Communis sententia defendit, alienationem inuvalidam esse, inuvalidamque Iuramentum, eam confirmans. Sic tenent post alios relato Couarr. de pactis 2. p. §. 2. num. 4. Gutierrez de Iuramento 1. p. cap. 1. num. 87.

cap. 3. num. 14. Suarez lib. 2. cap. 30 num. 10. Antonius Gomez lege 52. Tauri num. 58. vers. 1. Sanch. lib. 6. de matrimo- nio disp. 13. num. 6. lib. 3. sum. cap. 12. num. 39. Bonacina tom. 2. disp. 4. punct. 6. in fine. Ratio est clara; quia alienatio vices ha- bere non potest, nisi Iuramento firmetur. At alienatio praeiudicans tertio firmari non potest Iuramento; cum Iuramentum non obliget in tertij praeiudicium, cap. quamvis pactum de pactis in 6. Ergo illa alienatio, quae est contra Iuramentum, non alienandi, vices habere non potest. Vt pote praeiudicans tertio, cui est ius quaesitum ex Iuramento accepto. Haec ratio conuincit, esto solum simplici promissione accepta obligatus esset, non alienare; quia iam alienatio cedit in praeiudicium tertij; & consequenter Iuramentum illam confirmat. Sic Covarruias Sanch. Suar. supra.

At si Iuramentum, non alienandi, intuitu pietatis praestitit: credo probabilis, alienationem inuvalidam esse; quia est inuvalidum Iuramentum illam confirmans. Sic expressit Sanch. lib. 6. disp. 13. de matrimonio, n. 5. Bonacina Couarr. Gutier. & alij. Generaliter loquentes non valere alienationem neque Iuramentum contra prius Iuramentum. Ratio est: quia alienatio ad sui firmitatem indiget Iuramento, sed Iuramentum firmare non potest alienationem iniquam, & illicitam; non enim Iuramentum est vinculum iniquitatis. At illa alienatio iniqua est, vt pote contra Iuramentum facta. Ergo firmare non potest illam alienationem; quid enim est firmare alienationem, nisi velle, & promittere alienationi persistere? Sed iure persistere alienationis iniquae est iniquum. Ergo non potest esse Iuramentum obligatorium. Adde: Non solum alienationem contrariam esse priori Iuramento; sed etiam ipsum secundum Iuramentum, & ipsius immediatum obiectum. Nam iurans non alienare iurat, se non facturum alienationem veram, & validam. Sed alienatio vera, & valida continet essentialiter, tum alienationem, tum Iuramentum alienationi non contrahendi. Ergo non solum materialis alienatio, sed Iuramentum, non contrahens eadem alienationi, contrarium directè priori Iuramento; ac proinde committitur perjurium. Nequit ergo ex perjurio alienatio confirmari.

5. Dupliciter superior doctrina limitari solet, primò: ne procedat, cum is, in cuius fauorem praestas alienationem, inuincibiliter ignorat, vt Iuramento obstrictum esse, ad non alienandum. Quod in dubio praesumendum est. Nam equum non est, vt absque culpa crearetur alienationis illiusque valore, & fructu. Sic Antonius Gomez lege 52. Tauri num. 58. Antonius Gag. in communibus opinionibus lib. 2. tit. de iurcirando conclusio 1. num. 6. & alij plures relati à Sanch. lib. 6. de matrimonio disp. 13. n. 7. & lib. 3. sum. cap. 12. n. 42. Gutier. de Iuramento 1. p. cap. 1. num. 88. Dicens non esse ab ea recedendum in iudicando, & consulendo; esto in rigore contraria veniat sit. Sed iure optimo hanc limitationem recitunt Couarr. de pactis 2. p. §. 2. num. 4. Seraphinus de priuilegijs Iuramenti priuileg. 75. num. 51. Martiengo lib. 5. compilation. tit. 10. leg. 3. Gloss. 13. num. 9. Sanch. locis allegatis, & alij apud ipsos. Quia ignorantia illius, in cuius gratiam praestas alienationem, impedire non potest perjurium, quod in alienando committit. Quo stante nequit alienatio confirmari.

Secundò limitatur, ne procedat cum malitiosè priori Iuramento se obstrictum; vel dolo tacuisti tempore alienationis. Nam tunc ratione doli commissi contractus firmatur. Sic Martiengo Couarr. & Gutier. supra, & addit Gutierrez illo e. r. num. 89. Est, optimam cautelam in iis alienationibus, alienationem cogere, iurare non solum alienationem; sed quod Iuramento obstrictus non sit ad non alienandum. Nam posito hoc Iuramento dolo se procedit, si forte Iuramento inueniatur obstrictus; & consequenter alienatio confirmabitur. Ceterum omnino dicendum est, alienationem firmam non esse; quia huiusmodi dolo non saluat à perjurio alienationem, & Iuramentum ei appositum. Bene tamen ratione doli obligatur alienans ad interesse; sicuti si alienatio effectum haberet. Sic Sanch. lib. 3. Decal. cap. 12. num. 41. in fine.

PUNCTVM X.

Vtrum tanta sit obligatio Iuramenti, vt non detur locus compensationi?

SVMMARIVM.

- 1. Propōitur prima sententia negans se posse vti compensa- tione.
- 2. Communis est sententia affirmans.
- 3. Limitant aliqui, vt procedat in debitis post Iuramenti obliga- tionem contracti, sed in contractis tempore Iuramenti. Non admittitur limitatio.
- 4. Quid si expressam intentionem haberes non vtenli compen- satione? Alij affirmant. Alij negant, conciliantur.

- 5. Fit satis argumentis num. 1. praepositis.
- 6. In quibus rebus non detur locus compensationi?

Punctum difficultatis in eo versatur: an promittens sub Iuramento pecuniam soluendam vti possit compensatione tantumdem debiti, & sic excusari à solutione & à perjurio.

1. Prima sententia & satis communis negat. Sic Innocent. Ioann. Andreas, Anton. Felius, & alij in e. administram el. 1. de iurcirando quos refert & sequitur cum alijs pluribus Gutier. 3. p. de Iuramento cap. 6. num. 5. & 7. varijs rationibus eam comprobant.

Primò ex textu (qui videtur expressus) in cap. ad nostram de iurcirando el. primo. Vbi accipientes mutuo pecuniam, & concedentes creditori in pignus qualdam possessiones, iurant, nullum grauamen se esse illaturos circa eas possessiones, & reditus, quo vsque et mutuatam pecuniam persoluerent. Quo Iuramento non obstante antequam creditor mutuatam pecuniam perceperit, excommunicatione coactus est possessiones, & reditus in pignus sibi datos reddere mutuatarij. Summus verò Pontifex mandauit Archiepiscopo Rothomagen. qui censuram tulit, vt cum à censura absoluit, accepta prius ab eo suffi- ciente cautione, quod eius mandato stabit. Deinde impetravit, vt mutuarij restituant redditus, & possessiones mutuantij, quo- vsque pecunia mutuatam persoluerit; ne in perjurio persistere, molestiam mutuantij inferentes. Postremò praecipit, vt postquam pecunia fuerit integrè soluta, mutuantem moneat, vt quidquid ultra sortem constitit, receperit; id totum mutua- rii restituat. Quod si parere noluerit; iterum excommunica- tionis sententia innotet; quo vsque opere compleat. Haec in illo cap. Ex quo videtur inferri, iuramentum absolute solucere de- bitum, vti non posse compensatione; neque ei in debitis iura- tis suffragari posse hanc exceptionem, si quidem iis mutuarijs non permittitur computare in sortem fructus, quos mutuantis ex pignore sibi dato receperit; sed eis praecipitur pecuniam solu- vere, sicut iurant. Et postea quod repetere possit, quidquid ultra sortem constitit, mutuantem receperit.

Secundò probatur ex Glossa communiter approbata in leg. si pecuniam verbo necesse habens ff. de conditionibus cau. das. Vbi obligatus ad factum sub Iuramento non satisficit si praeter inter- esse. Quia interesse non venit ex natura primordialis obliga- tionis, sed ex mora. Vt multis comprobatur Couarr. de pactis 1. p. §. 4. num. 6. Antonius Gomez 2. tom. variarum cap. 2. num. 10. Gutier. 1. p. de Iuramento cap. 39. num. 6. At debitum compen- sandum non venit ex obligatione Iuramenti, sed ex alia obligatione distincta, & Iuramento accidentali. Ergo obliga- tio Iuramenti cum illo debito compensari non potest.

Tertio non potest Iuramentum per aequiuales impleri; sed necessariò videtur implendum in specifica forma; eo quòd nemo obligatur rem suam, seu sibi debitam commutare. Qua- propter in §. 1. instituitur. quibus modis tollatur obligatio; dicitur obligationem tolli soluto eo, quod debetur, vel dando aliud pro alio consentiente creditore. Ergo à contrario sensu non consentiente creditore; etiam si detur aliud pro alio, non soluitur. Ergo iurans soluere centum sibi mutuatam, non soluit re- mittendo alia centum creditore non consentiente. Ergo Iura- mento compensatione non satisficit. Confirmo, compensatio non est vera, sed ficta quaedam solutio vt testatur Pomponius lege 3. ff. de compensationibus ibi. Interest nostra potius non soluere quam solutum repetere. Sentit ergo consultus, compen- sationem solutionem non esse. Confirmo secundò: in debitis priuilegiatis, vt in deposito non admittitur compensatio; leg. penult. Cod. de depositionibus leg. vlt. Cod. de compensati- bus cap. fin. §. sane de depositionibus leg. 27. ad finem tit. 14. par- titia 5. Ergo signum est, non esse veram, & propriam solutio- nem. Deinde depositarius vti non potest compensatione pro- pter maximam fidem, quam tenetur deponenti seruare, vt dixi Gloss. in leg. ob negotium ff. de compensationibus. Ergo à forti- ori iurans vti non poterit compensatione; cum maiori & no- biliiori fide teneatur, Deo promissum seruare.

Quartò si compensationi esset locus in debitis iuratis; qui sub Iuramento promissit, vsuras soluere; possit vti compensa- tione; si non omnino antecedenter, tamen cum mediam quan- titatem vsurarum soluisse, v. g. Promissit centum vsurarios soluis quinquaginta; posses vti compensatione, & non soluere alia quinquaginta. Contrarium autem videtur constare ex cap. debitorum de iurcirando, & alijs s. p. repetitis. Vbi iurans soluere vsuras, ne periturus existat, te secur, eas in integrum soluere, & postea poterit repetere, si velit. Non ergo in debito iurato admitti potest compensatio.

2. Verum affirmatiua sententia, iurantem scilicet soluere debitum, posse vti compensatione; eamque exceptionem ap- ponere posse, cum debitum soluere impetatur, defenditur communiter à Legistis & Theologis, mihi probabilior vide- tur. Sic Bartol. leg. amplius ff. rem raiam habere. Panormita- nus in supra dicto cap. ad nostram. Baldus Cumanus, Faber, & alij quos refert & sequitur Couarr. de pactis, p. §. 5. n. 9. & 10. Petrus Nauarr. lib. 3. de restitutione c. 1. par. 4. dub. 9. num. 341.